

אמר שמואל: מודה לי אבא [רב], הנקרא כך לפי חשיבותו], שאין פוסקים מזונות לאשת איש בשלשה חדשים הראשונים לאחר צאתו, לפי שחזקה היא שאין אדם מניח ביתו ריקן ממזונות, וחזקה שהשאיר לה כסף לקנות ממנו מזונות.

ומבאר הגמרא:

בששמעו בו שמת, ומגיעה לה כתובה — כולי עלמא לא פליגי שביית דין פוסקים לה מזונות, עד לשיעור כתובתה. כי אין לנו לחשוש שתגבה שלא כדין. שהרי כאשר תבוא לגבות כתובתה ישביעו אותה היורשים שלא התפיס לה בעלה צרורות כסף.

שמה תאמר שיש לחוש שאמר לה בעלה "צאי מעשי ידיך במזונותיך", ולא מגיע לה מזונות, כיון שהיא קבלה עליה את מה שאמר לה בעלה, הרי עתה, משמת בעלה, אין היא משועבדת לו למעשה ידיה, ויש לה זכות לאכול מזונות כל עוד לא גבתה את כתובתה.⁽¹⁾

כי פליגי — בשלא שמעו בו שמת.

רב אמר: פוסקין, דהא משועבד לה למזונותיה.

ושמואל אמר: אין פוסקין!

ומבאר הגמרא: מאי טעמא, מהו טעמו של שמואל?

רב זביד אמר: אימא יש מקום לחשוש ולומר שצריכי, צרורות כסף אתפסה לה בעלה לצורך מזונותיה.

אותם ביוקר. והשכר הרווח המתקבל — מפיצין בו את המזוכה.

וזו היא ששינינו: מותר פירות — לקיין המזוכה.

ומבאר הגמרא: מאי "זה וזה, לא היו מודין בפירות"?

דתנן: מותר שירי לשכה — מה היו עושין בהן.

לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות, והשכר להקדש, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: אין משתכרין בשל הקדש, ואף לא משתכרין בשל עניים.

ומבאר הגמרא את טעמו של רבי עקיבא:

בשל הקדש מאי טעמא לא משתכרים? — כי אין עניות במקום עשירות.

בשל עניים מאי טעמא לא? — דלמא מתרמי להו עניא, וליכא למיתבא ליה. שמה יודמן לגבאי הצדקה עני, ולא תהיה להם אפשרות לתת לו כסף, כיון שהוא יהיה מושקע לעשיית רוח לצדקה.

שינינו במשנה: מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות.

איתמר, רב אמר פוסקין מזונות לאשת איש. וגובים אותם מנכסי הבעל, שמוכרים בית דין את נכסיו, ומפרנסים אותה.

ואילו שמואל אמר: אין פוסקין מזונות לאשת איש, וכפי שיבואר.

1. והיתומים אינם יכולים לומר לה "צאי מעשה ידיך במזונותיך", שגם הבעל אינו יכול לומר לה

רב פפא אמר: חיישינן שמא אמר לה בעלה: צאי מעשה ידיך במזונותיך, והיא הסכימה לכך.

מאי בינייהו של שני הטעמים, הלכה למעשה? —

איכא בינייהו:

א. גדולה, שיש לחוש בה שמא צררי אתפסה, ולא ספקה במעשי ידיה למזונותיה, לפי שהיתה שנת בצורת, או שאינה מסוגלת לעשות מלאכה המפרנסת אותה.

לצררי יש לחוש, אבל אין לחוש שמא הסכימה להתפרנס ממעשה ידיה, שהרי אינה מצליחה בכך.

ב. אי נמי, קטנה, שאינו מתפיס לה צרורות כסף, ואולם היא ספקה במעשה ידיה למזונותיה.

ומוכיחה הגמרא ממשנתנו כנגדשמואל:

תנן: מי שהלך למדינת הים, ואשתו תובעת מזונות —

הנן אמר: תשבע שלא התפיסה בעלה צרורות כסף בסוף, כשבאה לגבות כתובתה, ואולם, לא תשבע בתחלה, כשבאה לתבוע מזונות.

נחלקו עליו בני כהנים גדולים, ואמרו: תשבע בתחלה ובסוף!

ומוכיחה הגמרא: עד כאן לא פליגי אלא לענין שבועה, אם נשבעת כשבאה לגבות מזונות, אבל מזוני, יהבינן לה לפי כולם!

תרגמה העמידה שמואל למשנתנו, כדי שלא תקשה לו: מדובר במשנתנו בשמעו בו שמת, שאז גם לשמואל פוסקים לה מזונות.

תא שמע ממה ששינו בברייתא בתוספתא: מי שהלך למדינת הים, ואשתו תובעת מזונות —

בני כהנים גדולים אומרים: תשבע!

הנן אמר: לא תשבע!

ואם בא הבעל לאחר שהגבו לה מזונות, ואמר פסקתי לה מזונות, שהשארתי לה כסף עבורם — הרי הוא נאמן בשבועה להוציא ממנה את מה שגבתה.

ומוכח מגבים לה מזונות, שלא כשמואל!

ומשינין: הכא נמי מדובר בשמעו בו שמת.

ומקשה הגמרא על התירוף הזה:

והא "אם בא ואמר" — קאמר התנא! ואיך אמרת ששמעו בו שמת?!

ומשינין: אם בא הבעל לאחר שמועה שמת.

תא שמע כנגד שמואל ממה ששינו בברייתא: מי שהלך למדינת הים, ואשתו תובעת מזונות —

אם בא, ואמר: צאי מעשה ידיך במזונותיך — רשאי.

קדמו בית דין ופסקו לה מזונות — מה שפסקו פסקו!

זאת אלא רק בהסכמתה, וכאן היא אינה מסכימה אלא תובעת מהם את מזונותיה, מבלי שתעשה

ומשינן: **הכא נמי מדובר בששמעו בו שמת.**

תא שמע מברייתא נוספת נגד שמואל:

דתניא: **מי שהלך למדינת הים, ואשתו תובעת מזונות, בית דין יורדים לנכסיו, וזנין ומפרנסין לאשתו.**

אבל לא זנים את בניו ובנותיו.

ולא דבר אחר! וכפי שיבואר.

וכאן אי אפשר לתרץ ששמעו בו שמת, כי אז נותנים את נכסיו לבניו.

אמר רב ששת לתרץ לשמואל: כאן מדובר **במשרה את אשתו על ידי שלישי**, שהשאר לאפוטרופוס כסף כדי לפרנסה, ועתה אין האפוטרופוס רוצה להמשיך ולהתעסק בכך.

ולכן אין לחשוש לא לצררי, שהרי את הכסף הוא הפקיד בידי האפוטרופוס, ולא שמא קיבלה עליה להתפרנס ממעשה ידיה, שהרי הוא השליש כסף עבור מזונותיה.

ומקשינן: **אי הכי**, שהעמדת כגון שהוא השליש כסף למזונות, **בניו ובנותיו נמי** יתפרנסו מנכסיו, שהרי גילה בדעתו שאינו מפקירם, אלא הוא רוצה שיוזנו מנכסיו!

ומשינן: **כאן מדובר במפורש, כשהשרה לצורך זו**, שהשליש כסף בידי השליש שיוון רק את אשתו, **ולא השרה לזו**, למזונות בניו ובנותיו!

ותמהה הגמרא על אוקימתא שכזאת:

מאי פסקא? מנין לך לחתוך ולומר שמדובר שרוצה לזון רק את אשתו ולא את בניו?!

אלא אמר רב פפא, כך יש לתרץ:

מדובר **כששמעה בו שמת, בעד אחד.**

ומכח השמועה הזאת נגזר החילוק בין מזונותיה ובין מזונות הבנים —

היא עצמה, **דאי בעית אינסובי** שאם רצונה להנשא **בעד אחד**, על סמך עדותו, **מצי מינסבא**, רשאית היא להנשא, וליטול כתובתה — **מזוני נמי יהבינן לה**, כל עוד לא מימשה זכותה ליטול כתובתה.

אבל **בניו ובנותיו, דאי בעו למיחת** אם רוצים הם לדרת ולירש **לנכסיו** בעדות של **עד אחד שמת** אביהם, **לא מצו נחתי**, כיון שלמזון צריכים שני עדים, ורק בעדות אשה שמת בעלה הקילו חכמים לסמוך על עד אחד — **מזוני נמי לא יהבינן להו**.

ומבאר הגמרא: **מאי דבר אחר**, שאין נותנים לה?

רב חסדא אמר: אין נותנים לה **תכשיט** מנכסיו.

רב יוסף אמר: **צדקה**. שאם גובים צדקה מבני העיר, אין גובים מנכסיו, כי אין מוכרים מנכסיו אלא אם הוא כאן ואינו נותן מרצונו, ולא כשהוא לא נמצא.

ומבאר הגמרא:

מאן דאמר שאין נותנים לה **תכשיט**, על אף שיש צד לומר שנוח לו שתתקשט אשתו, **כל**

להם את מעשה ידיה, לפי שאינה משועבדת למעשה ידיה אלא רק לבעלה ולא ליתומים.

רש"י

אך התוס' דחו דבריו, וביארו, שכל עוד לא